

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลัก
สารานิยธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง
จังหวัดนครสวรรค์**

Participation of People in the Prevention and Control of Dengue
Hemorrhagic fever according to Saraniyadhamma of Sub-District
Health Promoting Hospital in Chumsaeng District,
Nakhon Sawan Province

นาถนาวรรค์ ปาณะวิชญ์นันท์¹ สุกัญญาณัฐ ออบสิน² และพิทยา สุนทรประเวศ³
Natnawan Panawitchanan and Sukanyanat Opsin

Received: September 29, 2019

Revised: November 8, 2020

Accepted: January 3, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.40

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสารานิยธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .981 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน/รูป ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ให้ความรู้ ให้คำแนะนำถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุข) มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ (เมตตาวชิกรรม) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน (เมตตามโนกรรม) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาทายกรรม) ให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรค

¹ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสนวน; Don Sanuan Sub-district, Health Promoting Hospital

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Panplubsayfon@gmail.com, Tel. 061-2896526

ไข้เลือดออก (เมตตาวจีกรรม) ให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาด (สาธารณโภคี) มีการประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (เมตตาวจีกรรม) มีการจัดรณรงค์การกำจัดลูกน้ำยุงลาย 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่ (เมตตาวจีกรรม) มีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน (ทวิญญูสามัญญตา) ควรให้มีการประชุมประจำเดือนเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (ศีลสามัญญตา) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบข้อมูล มีการสรุปรายงานโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน ชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค (ศีลสามัญญตา)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก, หลักสารานียธรรม

Abstract

This research paper aims to present the development of people's participation in the Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever according to Saraniyadhamma of Sub-District Health Promoting Hospital in Chumseang District, Nakhon Sawan Province. The research established mixed methods via questionnaire surveys with 397 participants at 0.981 confident value along with Taro Yamane tools. The main statistic in the research was Pearson's product-moment correlation coefficient besides the researcher interviewed 20 specific significant participants by dept interview tool. The research found that 1) participate in the decision-making aspect supposed to encourage people to participate in the prevention and control of dengue fever (public relations) also, campaigning to the diverse group (mercy speech). Besides, emphasize the participation process of the community, cultivating a sense of self-love, family love, community love (compassion idea). 2) Participate operation aspect, it should encourage people to help to prevent and control the process of dengue fever (compassionate acrobatics). Also, educate people more about the dengue fever (mercy speech), educate the epidemic issues of dengue fever (public relations), the local news radio has to promote more about it (mercy speech), and organized a campaign to eliminate the Aedes mosquito. 3) Participant beneficial receiving dimension supposed to publicize about the situation of dengue fever in the area (mercy speech), should provide the numbers of infect in dengue fever to the community monthly (common sense), and there should provide monthly meeting about the prevention and control of dengue fever issues (Sālabbataparāmāsa). Lastly,

4) participate evaluation aspect should allow people to track and monitor data along with summaries and report the dengue fever situation to the community in order to plan the solution for controlling the disease (Sālabbataparāmāsa).

Keywords: Participation of people, the Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever, Saraniyadhamma

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever : DHF) เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี และมียุงลาย (*Aedes Species*) เป็นพาหะนำโรค โดยประเทศไทยมีรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกมานานกว่า 50 ปี และเริ่มมีการรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2501 โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ตรวจพบในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่นั้นมาก็มีรายงานการระบาดกระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศ มีรายงานผู้ป่วยสูงสุดใน ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกมีการระบาดกระจายไปทั่วประเทศ ทุกจังหวัด และทุกอำเภอ จากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกประเทศไทยย้อนหลังตั้งแต่ปี 2558-2562 พบอัตราป่วย ดังนี้ 21.52, 26.24, 15.81, 15.87, 31.39 รายต่อแสนประชากร และอัตราตายร้อยละ 0.07, 0.08, 0.17, 0.17, 0.12 ต่อแสนประชากรตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัปดาห์ที่ 18 ปี 2562 พบว่ามีรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกระดับประเทศ จำนวนผู้ป่วยมากกว่าปี 2561 ถึง 2 เท่า จากข้อมูลด้านระบาดวิทยาแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการระบาดของโรค มีแนวโน้มสูงกว่าปีก่อนมาก อีกทั้งอัตราการตายยังสูงขึ้น ซึ่งผิดจากเป้าหมายของกรมควบคุมโรคที่ได้ตั้งเป้าไว้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งนโยบายของกรมควบคุมโรคติดต่อกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเป้าหมายของโรคไข้เลือดออก คือ ลดอัตราป่วยไม่เกิน 50 รายต่อแสนประชากร และอัตราป่วยตายไม่เกินร้อยละ 0.15 ของผู้ป่วยโดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคในบ้านและชุมชน (สำนักติดต่อนำโดยแมลง, 2562)

การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผ่านมานั้นสำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงได้ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณในด้านการจัดซื้ออุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ เครื่องพ่นหมอกควัน และทรายกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อใช้ในการควบคุมและป้องกันโรคให้กับประชาชน รวมถึงการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ อำเภอชุมแสง โดยได้ดำเนินการร่วมกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ผลจากการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้โรคไข้เลือดออกหมดไปจากพื้นที่ที่รับผิดชอบได้ เนื่องจากวงจรชีวิตของยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรคนั้นมีวงจรชีวิตอยู่ประมาณ 7 วันหรือ 1 สัปดาห์ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐบาลไม่สามารถดำเนินการป้องกันโรคให้สำเร็จได้แต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในป้องกันและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ในครอบครัวและชุมชนของ

ตนเองอีกแรงหนึ่งนั้นจะสามารถทำให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กลุ่มโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง, 2562)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุข จึงได้ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสภานโยบายของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” เนื่องด้วยเห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกในครอบครัวและชุมชนของตนเอง เพื่อลดจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องในระยะยาวสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสภานโยบายของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งสิ้นจำนวน 51,612 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ใช้ค่าความเชื่อมั่น 95% โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วย แพทย์ประจำโรงพยาบาลชุมแสง จำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ จำนวน 2 คน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลท่าไม้) จำนวน 2 คน ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบลทุกหมู่ใต้ จำนวน 2 คน ตัวแทนภาคประชาชนอำเภอชุมแสง จำนวน 2 คน ตัวแทนเยาวชนอำเภอชุมแสง จำนวน 2 คน และพระสงฆ์ จำนวน 2 รูป โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อหลักสราณียธรรมกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50, S.D.=00.59) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47, S.D.=0.56) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักสราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในเขตอำเภอชุมแสง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง (r = 0.538**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านรับผลประโยชน์กับด้านการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (r = 0.826**) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับด้านสาธารณสุขโคมีมีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r = 0.538**) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกับด้านกฎหมายมัญญา มีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำสุด (r = 0.057**)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1. การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้ ให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน
2. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ควรมีการประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ ควรมีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย
3. การทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นราย

เดือน ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม

4. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรให้ความรู้ ให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมรยร์วินท์ กลิ่นศรีสุข (2557) พบว่า ผู้ใช้น้ำขาดการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ปัญหาการกำหนดระเบียบ กระบวนการ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา และมีปัญหาด้านการเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา

2. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ควรมีการประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรให้ให้ อสม.มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ ควรมีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาวดี ตูลาติล (2561) พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำให้เข้าใจในเรื่องของการใช้น้ำ และให้ปฏิบัติตามกฎ กติกาอย่างเคร่งครัด มีป้ายบอกเวลาเปิด-ปิดน้ำ และมีป้ายบอกว่าแหล่งน้ำไหนไหนสามารถใช้ได้ และควรปรับปรุงพื้นที่คลองต้นน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ วิชา (2558) พบว่า มีการกำหนดระเบียบของคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำตั้งระเบียบการบริหารจัดการน้ำ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำได้

3. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่อง

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพล ทองแถม (2558) พบว่า มีการให้ความร่วมมือจากผู้ใช้น้ำโดยร่วมกันทำความสะอาด และชุดลอกคลองส่งน้ำให้พร้อมใช้งาน ทำให้ได้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำ

4. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพล ทองแถม (2558) พบว่า มีการให้ความร่วมมือจากผู้ใช้น้ำโดยร่วมกันทำความสะอาด และชุดลอกคลองส่งน้ำให้พร้อมใช้งาน ทำให้ได้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสภาราษฎรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

1. การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้ และให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุข) ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน (เมตตามโนกรรม)

2. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุข) ควรมีการประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (เมตตาวชิกรรม) ควรให้ อสม.มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ (เมตตาศาสนา, เมตตามโนกรรม) ควรมีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย (ศีลสามัญญตา)

3. การทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน (ทฤษฎีสามัญญตา) ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม (ศีลสามัญญตา)

4. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (ศีลสามัญญตา) เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค (เมตตาวชิกรรม, เมตตามโนกรรม) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย (เมตตาศาสนา) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค (เมตตาวชิกรรม) ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา (ทฤษฎีสามัญญตา) ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค (เมตตาวชิกรรม)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง ควรมีการส่งหนังสือแจ้งผู้ใหญ่บ้านให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำ

4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออก และควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรนำหลักสารานุกรมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชน และรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนมาใช้ในการบริหารงานให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสงทุกแห่ง

2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรส่งเสริมให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ และควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- ธัญพล ทองแถม. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ ในเขตหมู่บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปภาวดี ตูลาติลก. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ประพันธ์ วิชา. (2558). การบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา อ่างเก็บน้ำแม่ต้า ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รมย์วินท์ กลิ่นศรีสุข. (2557). การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน กรณีศึกษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชันสูตร จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักติดต่อนำโดยแมลง. (2556). โรคไข้เลือดออก. กรุงเทพฯ: กองควบคุมโรคติดต่อทั่วไป.
สำนักติดต่อนำโดยแมลง. (2562). โรคไข้เลือดออก. กรุงเทพฯ: กองควบคุมโรคติดต่อทั่วไป.